Turkish Studies Social Sciences

Volume 14 Issue 6, 2019, p. 3303-3320
DOI: 10.29228/TurkishStudies.37046
ISSN: 2667-5617
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 16.09.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 25.12.2019

📅 *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (09.12.2019)-Referee 2 (23.12.2019)

This article was checked by intihal.net.

YANLIŞ ETİKETLENME BAĞLAMINDA SURIYELİ SIĞINMACILAR

*Mehmet Seyman ÖNDER**

ÖZ

Suçları ve kabahatleri olmadığı halde suç ve kabahat işlemiş gibi davranılan bireyler 'yanlış etiketlenmeye' maruz kalmaktadırlar. Bu durum bazen yanlış etiketlemeye maruz kalan bireylerin içinde bulunduğu alt kültür, ırk ya da etnisite gibi etkenlerden kaynaklanabilmektedir. Türkiye'de Suriyeli sığınmacıların da benzer bir durum ile karşı karşıya kaldığı gerekçesi ile yapılan bu çalışmada, Suriyelilere yönelik yanlış etiketleme tutumu, Suriyelilere mağduriyet atfetme ve vatandaşlık verilmemesine yönelik tutumların boyutları araştırılmıştır. Suriyeli sığınmacıların en çok yaşadığı güney şehirleri olan Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin ve Diyarbakır'da kota ve basit tesadüfi örnekleme ile belirlenen toplam 902 kişi ile 'Suriyelilerin Etiketlenmesi ve Vatandaşlık Verilmesine Yönelik Türkiye Vatandaşlarının Tutumu Ölçeği' kullanılarak toplanan veriler analiz edilmiştir. Suriyelilere yanlış etiketleme ve vatandaşlık verilmemesine yönelik tutumların çok yüksek olduğu ve bu tutumların etnik aidiyet, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek ve gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki her on kişiden sekizinin Suriyelilere yönelik yanlış etiketleme tutumu gergilediği, her on kişiden yedisinin ise Suriyelilerin mağdur olduğunu düşündüğü belirlenmiştir. Yine her on kişiden dokuzu da Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum sergilemişlerdir. Türkiye vatandaşları içinde Suriyelilere yönelik yanlış etiketleme tutumu en çok kendini Türk olarak ifade edenlerde görülmüştür. Ancak beklenilenin aksine kendini Arap olarak ifade edenlerin de etiketlemeye yönelik tutumda bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Mülteciler, Yanlış Etiketleme, Yanlış Suçlama

* Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, E-posta: onderseyman@gmail.com

SYRIAN REFUGEES WITHIN THE CONTEXT OF MISLABELIZATION

ABSTRACT

Individuals who are pretended to have committed crimes and misdemeanors are exposed to 'mis-labeling'. This can sometimes originate in factors such as subculture, race or ethnicity in individuals who have been exposed to mis-labeling. In this study made with the justification that Syrian refugees faced with a similar situation in Turkey, mislabeling attitudes towards Syrians, sizes of the attitudes towards the attribution of victimization and denial of citizenship to Syrian were investigated. Data collected by using 'Attitude Scale of Turkey's citizens for Confering Citizenship and Labeling of Syrian, with a total of 902 persons specified in the quota and simple random sampling in the southern cities such as Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin and Diyarbakır where Syrian asylum seekers most lived was analyzed. It was found that attitudes towards mis-labeling and non-citizenship of Syrians are very high and these attitudes differ significantly according to the variables of ethnic belonging, age, gender, educational background, occupation and income status. It was determined that eight out of every ten people in the research group had mis-labeling attitudes towards Syrians and seven out of ten thought that Syrians were victims. In addition, nine out of ten people showed an attitude of non-granting citizenship to Syrians. The most strong mislabeling attitude towards Syrians in Turkey have been seen in people of Turkish origin. However, contrary to expectations, it was seen that those who expressed themselves as Arabs also made mislabeling.

STRUCTURED ABSTRACT

A negative perception has occurred in social media towards the issue of Syrian Refugees is one of the most important problems of Turkey's and the Middle East and indirectly Europe. This perception suggests that Syrians are involved in crime cases and that cases of crime increase from Syrians. According to the data of the Ministry of Interior, while the rate of transmission of Syrians to crime is 4 per thousand, this ratio is observed to be 8 per thousand for Turkish Citizens. According to the Ministry of the Interior, almost half of the crimes of the Syrians are caused by early marriage and pregnancy cases as a result of this marriage. Since the early marriage, which is not a crime in Syria and is considered as a part of the social life, is considered a crime in Turkey, all cases of early marriage has been included in the scope of crime. With the exception of early marriages, the rate of crimes committed by Syrians remained as small as 2 per thousand. It also stated that a significant portion of these crime incidents occur among Syrians and have little or no impact on Turkish citizens directly or indirectly (Soylu, 2019). Another negative perception created in social media is that citizenship will be given to Syrian and Syrians in Turkey will consist of one tenth of the population and, therefore, they could cause a social uprising in society in the next periods.

When the data of the Ministry of Interior is examined, it is understood that the crime rates of the Syrians are very low, that the acts they did not do were deemed to have been made unjustly accusation against them and they are shown guiltily before the society. This situation is called 'falsely accused' or 'mislabeled' in the sociology of crime literature.

The aim of this study is to reveal the dimensions of negative perception in Turkish citizens towards Syrians. With this study, these perceptions in social media have been tested and it has been tried to determine the perception of the people of the region towards asylum seekers in border provinces and provinces close to the border where Syrian migrants are frequently encountered. In this way, some scientific data has been created which can be used by the policy makers about the social questions, measures to be taken and the points to be taken into consideration while developing the policy towards the Syrians.

Method

The basic problem statements of the study are: 1- What kind of attitude do the citizens of the Republic of Turkey living in the near provinces and border provinces have towards the victimization of asylum seekers Syrian, labeling, granting citizenship to Syrian? 2- How is there a correlation between attitudes of attributing victimization to Syrians, attitudes of labeling towards Syrians and the attitudes of granting citizenship to Syrians?

In addition, it was tried to determine whether these attitudes differ according to variables such as ethnicity, gender, age, education, marital status, occupational status, income status.

The data obtained in this study were obtained by using the scanning model. Syrian refugees densely inhabited in Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, and Mardin located in Syrian border strip, and citizens of the Republic of Turkey living in Diyarbakır took place in the universe of this research. A total of 902 people were reached in 5 provinces. The data of this study were collected in 2018-2019 and analyzes were made using SPSS program.

Results, Discussion and Conclusion

In Turkey, Syrian refugees are exposed to labeled wrong. With this labeling, there is an attitude towards not giving citizenship as a manifestation of social exclusion. Clustering analyzes show that only 16.74 % of respondents have low attitudes towards the blame of Syrians. In other words, 84.26% of the participants showed an attitude towards accusing the Syrians as the source of the negative effects.

Syrian asylum seekers who commit crimes compose only 4 per thousand of Crime rate in Turkey while they live are being excluded because they are not prone to crime, naturally, do not repeat the crime. It would not be realistic to attribute this to the fact that they are not entirely criminal. Syrians' being temporary asylum in Turkey, or lack of other places to go and will be considered as natural fear of deportation, it acts as a barrier to infection crime.

The rate of those who do not have negative attitudes towards granting citizenship to Syria is only 9.98%. According to the results of the

analysis, the rate of those attributing victimization to Syrian refugees is 70.51%. In other words, seven out of ten respondents think that Syrians are suffering.

It was seen that Turks and Arabs, specially Turks, had a negative attitude towards Syrians and Kurds and other ethnic groups had a more positive attitude. Some Kurds and individuals of other ethnic groups experienced a problem of belonging as manifestations of policies that have been going on since the republican history. Therefore, it is possible that Kurds and other ethnic groups have emphathized with Syrian refugees. In addition, the fact that Kurds have kinship ties with some Syrian refugees is thought to have influenced the emergence of such a result.

ORSAM(2015) states that beggars are the reason for the negative perception of Syrians. Of course, the number of Syrian beggars was quite high. Especially in the first period in which asylum-seekers arrived in Turkey, Syrians have not found the opportunity of creating a large number of self –employment areas yet chose to meet their needs in this way.

The reason for the negative perception towards Syrians is not only because of their begging or involvement in a number of individual crimes. The event also has a political dimension.

Opposition groups frequently deal with this issue in order to wear out the ruling party, and even extreme and marginal groups cause serious disinformation. Geurts (2017) that works on the Syrians in Turkey stated that those showing tolerance to Jews, atheists and homosexuals and even the voters (who defines himself as a social democrat) voting for left-wing parties discriminate at a much higher level according to the religious individuals when it comes to the Syrians.

It is thought that the main reason why political groups are effective in this regard is the fear created by the discussions about granting citizenship to Syrians. Based on observations, it can be said that political groups' attempts to inject this fear into society stem from two reasons. The first reason is that, as mentioned before, by creating public pressure, the ruling party is intended to be put in a difficult position. The second reason is the concern occurring in these political groups that all Syrians will be naturalized and they will be a vote store for the ruling party.

Keywords: Syrian Refugees, mislabeled, falsely accused

1 Giriş

Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun ve dolaylı olarak da Avrupa'nın en önemli sorunlarından biri olan Suriyeli sığınmacılara yönelik sosyal medyada olumsuz bir algı oluşmuş durumdadır. Bu algı, Suriyelilerin suç vakalarına karıştığı ve suç vakalarının Suriyelilerden kaynaklı olarak arttığı yönündedir. İçişleri Bakanlığının verilerine göre Suriyelilerin suça bulaşma %0,4 olarak gerçekleşirken, Türk Vatandaşlarında bu oran %0,8 olarak gözlemlenmiştir. Yine İçişleri Bakanlığının yaptığı açıklamaya göre Suriyelilerinin suçlarının yarıya yakınının erken yaşta evlilik ve bunun sonucunda oluşan gebelik vakalarından oluştuğudur. Suriye'de suç olmayan ve sosyal yaşamın bir parçası olan erken yaşta evlilik Türkiye'de suç sayıldığından tüm erken evlilik vakaları suç kapsamına alınmıştır. Erken evlilik vakaları hariç Suriyelilerin suç işleme oranları %0,2 gibi çok

küçük bir rakamda kalmıştır. Yine bu suç vakalarının önemli bir bölümü Suriyeliler arasında yaşandığı, Türk vatandaşlarına doğrudan ya da dolaylı olarak çok az etki ettiği açıklanmıştır (Soylu, 2019). Sosyal medyada oluşturulan bir diğer olumsuz algı ise, Suriyelilere vatandaşlık verileceği, Türkiye nüfusunun onda birinin Suriyelilerden oluşacağı ve bu nedenle de ileriki dönemlerde toplumda bir sosyal kalkışmaya sebebiyet verebilecekleri yönündedir.

İçişleri Bakanlığının verilerine bakıldığında, Suriyelilerin suç oranlarının çok düşük olduğu, yapmadıkları fiiller yapılmış kabul edilerek onlara haksız ithamlarda bulunulduğu ve toplum nezdinde suçlu gibi gösterildikleri anlaşılmaktadır. Bu durum suç sosyolojisi literatüründe ‘yanlış etiketleme’¹ olarak adlandırılmaktadır (Becker, 1966: 20). Bu konuda ilk tanımlamayı yapan Becker, yanlış etiketlemeye değinmişse de üzerinde fazla durmamıştır. Fakat daha sonrasında bazı araştırmacılar konuya eğilmiş ve çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Menard ve Pollock (2014) yanlış etiketleme ile ilgili yapılmış çalışmaları iki ana kategoriye ayırmıştır. Bunlardan birincisi cinsel suçlar üzerine yapılan çalışmalardır. Örneğin; Green (1986) Amerika’da çocukların istismar edildiğine dair yanlış iddiaları, Sheehan (2019) ise boşanan kadınların, çocukların velayetini alabilmek için eski eşlerini; çocuklarına cinsel istismarda bulunmakla suçlamalarını ele almıştır. Lisak ve arkadaşları (2010) Amerikadaki yanlış tecavüz iddialarını, Blinde ve Taub (1992) ise, lezbiyenlikle suçlanan kadın sporcuları incelemiştir.

İkinci kategoride ise yanlış suçlamalara maruz kaldıkları için idam cezası ya da ağır ceza alanlardan oluşmaktadır. Örneğin; Acker (2009) Amerika’da idam cezası ile yargılanan ve tam manası ile beraat eden 128 kişi olduğunu belirtmiş, idam cezası almış yaklaşık 3 bin 200 kişinin masum olabileceğine yönelik bulguların olduğunu ifade etmiştir. Acker, baskı altında kalan polis ve yargıçların üzerindeki baskıdan dolayı hata yapmasına ya da zanlının küçük bir suçu olduğu için etiketlenmiş olabileceğine, bu nedenle büyük suçu işlediğine kanaat getirilip yargılanabildiğine dikkat çekmiştir. Cray ise, 1967’de yaptığı bir çalışmada, yolsuzluk yaptığı iddia edilen polisler tarafından yanlış suçlamalara maruz kalan 200 kişinin dosyalarını incelemiştir. Cray, yaptığı çalışmayla yanlış etiketlemenin boyutlarını ortaya koymuş, suçlananların iki özelliğini açığa çıkarmıştır. Bunlardan birincisi, suçlananların düşük ekonomik statüde ve sınırlı eğitime sahip olmalarıdır. İkincisi ise, yanlış suçlamalara maruz kalanların başta Afrikalı Amerikalılar olmak üzere ırksal azınlıklara mensup olanlar veya bu kişilerle evlenen ya da flört edenler olmasıdır. Polislerin özellikle de bu niteliklere sahip kişileri hedef göstermesi, inandırıcılığının yüksek olacağını düşüncelerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü bu niteliklere sahip bireyler suçsuz olsalar da alt kültürün mensupları oldukları için toplumun vicdanında da suçlu olarak etiketlenmişlerdir (Menard & Pollock, 2014). Nitekim Klemke ve Tiedeman’da (1981) alt kültür heterojenliğinin yanlış etiketlemenin nedenlerinden biri olduğuna vurgu yapmıştır.

Bu çalışmalar ışığında Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de vatandaşların vicdanında etiketlenme durumu, buna bağlı olarak da Türk halkının Suriyelilere vatandaşlık verilmesine ilişkin tutumları incelenecektir.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Suriyeli sığınmacı sorunu üzerine birçok araştırma yapılmış ve yapılmaktadır. Ancak halen bu sorunla ilgili olarak açığa çıkarılması gereken birçok husus bulunmaktadır. Bu hususlardan biri de Türk vatandaşlarında oluşan Suriyelilere yönelik olumsuz algının boyutlarının açığa çıkarılmasıdır. Bu çalışma ile sosyal medyadaki bu algılar sınanmış Suriyeli göçmenlerle sık karşılaşan sınır illeri ile sınıra yakın olan illerde bölge halkının gerçekte sığınmacılara yönelik nasıl

¹ Becker bu kavramı *falsely accused* olarak kullanmıştır. Bazı uluslararası çalışmalarda aynı kullanım söz konusu iken bazı çalışmalarda da ‘*mislabeling*’ kavramına yer verilmiştir. *Falsely accused* kavramın Türkçeye birebir çevirisi ‘yanlış suçlanan’ olarak yapılsa da bu kavramdan nihai kasıt etiketleme olduğundan bu çalışmada da ‘yanlış etiketleme’ kavramı kullanılmıştır.

bir algı içerisinde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylece politika yapıcılarının, yaşanan sosyal sorular, alınacak tedbirler ve ayrıca Suriyelilere yönelik politika geliştirilirken dikkat edilmesi gerekler konusunda yararlanabileceği bazı bilimsel veriler oluşturulmuştur.

‘Yanlış etiketleme teorisi’ konusunda uluslararası alanda sınırlı sayıda çalışma yapılmış Türkiye’de ise henüz bu çalışmaların benzerine rastlanmamıştır. Bu çalışma ile birlikte Sosyoloji alanında ‘yanlış etiketleme teorisi’ ile ilgili literatüre katkı yapılmıştır. Bu araştırmanın bundan sonra bu alanda yeni çalışmaların yapılmasını teşvik etmesi ve yapılacak olan çalışmalara yol göstermesi hedeflenmektedir.

1.2 Araştırmanın Problem Cümlesi

Çalışma yapılırken çıkış noktası olarak problem cümleler belirlenmiş ve araştırma bu cümleler üzerinden şekillenmiştir. Çalışmanın temel problem cümleleri şunlar olmuştur: “Sınır illerinde ve yakın illerde yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik mağduriyet atfetme, etiketleme ve Suriyelilere vatandaşlık verilmesine yönelik nasıl bir tutum içerisindedirler?” “Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu”, “Suriyelilere yönelik etkileme tutumu” ve “Suriyelilere vatandaşlık verilmesine yönelik tutumları” arasında nasıl bir korelasyon vardır? Ayrıca “bu tutumlar ile etnik aidiyet cinsiyet, yaş, eğitim, medeni hal, meslek durumu, gelir durumu gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

2 Yöntem

Araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi hakkındaki bilgilere bu başlık altında yer verilmiştir.

2.1 Araştırmanın Modeli

Büyük kitlelerin araştırmaya konu özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan betimsel bir araştırma türü olan tarama modeli sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Tarama modelinde katılımcıların; görüşleri, ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özellikleri belirlenmektedir. Bu çalışmada da elde edilen verilere tarama modeli kullanılarak ulaşılmıştır (Büyüköztürk vd. 2018: 184; Can, 2017: 9; Karasar, 2017: 109).

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Suriyeli mültecilerin yoğun yaşadığı ve Suriye sınır şeridinde yer alan Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin ile birlikte Diyarbakır’da yaşayan Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları oluşturmaktadır. Bir sınır kenti olmayan ama sınıra yakın olan, ancak çok sayıda Suriyelinin yaşadığı Diyarbakır’ın araştırma evrenine dahil edilmesinin nedeni, etnik aidiyet değişkeninin sıranmasına daha fazla olanak sağlamasıdır. 5 ilde toplam 902 kişiye ulaşılmıştır. Her il için belirli sayıda kota belirlenmiş, kotaların doldurulması için basit tesadüf örnekleme tekniği uygulanmıştır. Her il için 150 ile 200 arası bir kota uygulanırken Hatay’da bu kota 250 olarak ele alınmıştır. Bunun nedeni etnik aidiyet açısından diğer kentlere göre daha heterojen bir yapısı olmasıdır. “Homojen ve homojen olmayan kuramsal örneklem büyüklükleri tablosuna” (Can, 2017: 30) göre, araştırmanın örneklem büyüklüğü, % 3 hata payıyla 683 olarak belirlenmiştir. Hata payının en aza indirgenmesi hedeflendiğinden 902 kişiye ulaşılmıştır.

2.3 Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler yazar tarafından oluşturulan “Suriyelilerin Etiketlenmesi ve Vatandaşlık Verilmesine Yönelik Türkiye Vatandaşlarının Tutumu Ölçeği” kullanılmıştır. 5’li Likert ölçeği ile hazırlanan formda 49 madde yer almıştır. Çoğaltılan ve uygulanan deneme formundan elde edilen veriler önce güvenirlik açısından faktör analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz sürecinde ilk olarak KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett testleri yapılmıştır. Testlerden elde edilen sonuçların

faktör analizi yapılmasına uygun olduğuna dair sonuçların elde edilmesiyle varimax döndürme kullanılmış ve özdeğeri 1 ve üzeri olan 7 bileşen tespit edilmiştir. Yamaç birikinti grafiği çıkarılmış ve bu grafiğe göre üç ayrı faktör oluşturulmuştur. Bu faktörler dikkate alınarak yapılan analizde madde yükü, 32 olan ve altında olan veya binişik değerlere sahip olan 12 madde analizden çıkarılmıştır. Maddelerin içeriğine bakılarak birinci faktöre “Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum” ikinci faktöre “Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu” ve üçüncü faktöre ise “Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutum” isimleri verilmiştir. Üç faktörlü yapının birinci faktörü toplam varyansın % 33,770’ini, ikinci faktör % 9,803’ ünü üçüncü faktör ise % 8,092’sini ve üç faktör birlikte % 51,666’sını açıklamaktadır. Yine birinci faktör 5,66, ikinci faktör 1,47 üçüncü faktör ise 1.21 öz değere sahiptir. Cronbach alpha testi ile iç tutarlılığı hesaplanarak güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Testte birinci faktörün değeri .92, ikinci faktörün değeri .76 ve üçüncü faktörün ki ise .87 olarak belirlenmiştir. Elde edilen değerler ölçeğin yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermiştir.

2.4 Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmanın verileri 2018-2019’da toplanmış ve SPSS programı ile analizler yapılmıştır. Evrenin ve örneklemin büyük olması ve örneklem grubunda yer alan bireylerin özellikler açısından farklılık göstermesi nedeniyle çok kategorili bir grubun oluşması, verilerin dağılımının normal olmayacağı izlenimini uyandırdığından uygulanacak istatistiksel analizlerin belirlenmesi için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Normal dağılım olması halinde parametrik testlerin uygulanabileceğinden (Büyüköztürk, 2011: 150), çıkan sonuçlarda dağılımın normal olmadığının tespit edilmesi nedeniyle nonparametrik olan Mann Whitney U ile Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Spearman sıra farkları korelasyon katsayısı belirlenerek alt faktörler arasındaki korelasyon tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırmalar için ise ,05 oranında anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Ayrıca K-Means Cluster testi uygulanarak bireylerin hangi tutum içerisinde kümelendiğini gösteren frekans dağılımları belirlenmiştir.

3 Bulgular

Bu çalışmada vatandaşların Suriyelileri etiketlemesine, mağduriyet atfetmesine ve vatandaşlık verilmemesine yönelik tutumlarına yönelik veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Araştırmanın örneklem grubu içinde yer alan bireylerin demografik verilerine aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1: Örneklem Grubunda Yer Alan Bireylerin Demografik Verileri

Kişisel Bilgiler		F	%
Yaş	18-30	436	48,3
	31-40	218	24,2
	41-50	128	14,2
	51+	120	13,3
	Toplam	902	100,0
Cinsiyet	Erkek	580	64,4
	Kadın	321	35,6
	Toplam	901	100,0
Medeni hali	Evli	524	58,2
	Bekâr	377	41,8
	Toplam	901	100,0
Eğitim durumu	Eğitimsiz	58	6,4
	İlkokul	124	13,7
	Ortaokul	126	14,0
	Lise	278	30,8
	Üniversite	316	35,0
	Toplam	902	100,0
Mesleği	Kamu personeli	159	17,6
	Özel sektör	276	30,6
	Esnaf	187	20,7
	Çiftçi	19	2,1
	Çalışmıyor	261	28,9
	Toplam	902	100,0
Gelir durumu	Geliri yok	195	21,6
	Asgari ücret altı	253	28,0
	2001-3000	286	31,7
	3001-5000	154	17,1
	5000+	14	1,6
	Toplam	902	100,0

Araştırma örnekleminin demografik verileri incelendiğinde bireylerin % 48,3 gibi önemli bir bölümü 18-30 yaş arası bireylerden oluştuğu % 24,2'nin 31-40 yaş kategorisinde % 14,2'si 41-50 yaş ve % 13,3'ünün ise 51 yaş üstü kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların % 64,4 erkek, % 35,6'sı kadın, % 58,2'si evli, % 41,8'i bekâr, % 30,8'i lise mezunu, % 35'i üniversite mezunudur. Bireylerin % 30,6'sı özel sektörde çalışanlardan, % 28,9'u çalışmayanlardan (ev hanımları ve öğrenciler dahil), % 49,6 geliri olmayan ya da asgari ücretin altında geliri olanlardan, % 23,7'si ise 2001 TL ile 3000 TL arası gelire sahip olanlardan oluşmaktadır.

Tablo 2: Vatandaşların Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutum Puanları

	Vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	Suriyelilere yönelik etiketleme tutumu
N	498	498	498
Ortalama	3,6596	3,6515	3,5772
Standart sapma	,78182	1,01652	,78281

Veri araçlarından elde edilen puanlar karşılaştırıldığında Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmemesi yönelik tutum puan ortalaması 3,65; Suriyelilere mağduriyet atfetme puan ortalaması 3,65 ve etiketlemeye yönelik tutum puan ortalaması 3,57 ile “yüksek” olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Etiketleme Tutumuna İlişkin Dörtlü Kümeleme Analizi

	Number of Cases in each Cluster	Final Cluster Centers	N	% of total
Cluster	Çok yüksek	4,58	225	24,95
	Yüksek	3,80	280	31,04
	Orta	3,13	246	27,27
	Düşük	2,38	151	16,74
Total			902	100

Katılımcıların % 24,95'i Suriyelileri etiketlemeye yönelik çok yüksek düzeyde, % 31'i yüksek düzeyde, % 27,27'si orta düzeyde % 16,74 ise düşük düzeyde tutum sergilemişlerdir. Bu verilere bakıldığında katılımcıların % 84,26'sının Suriyelileri etiketlediği anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Vatandaşlık Verilmemesi Tutumuna İlişkin Dörtlü Kümeleme Analizi

	Number of Cases in each Cluster	Final Cluster Centers	N	% of total
Cluster	Çok yüksek	4,53	279	30,93
	Yüksek	3,73	331	36,70
	Orta	3,00	202	22,39
	Düşük	2,18	90	9,98
Total			902	100.00

Yukarıda analiz sonuçlarına bakıldığında katılımcıların % 30,93'un Suriyelilere vatandaşlık verilmemesi hususunda çok yüksek düzeyde tutum sergiledikleri, % 36,7'sinin ise yüksek düzeyde bir tutum içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem grubunun % 22,39'un orta düzeyde bir tutum içerisinde olduğu, % 9,98'sinin ise düşük düzeyde bir tutum içinde olduğu görülmektedir. Araştırma örneklem grubu içinde yer alan bireylerin sadece % 10'nun Suriyelilere vatandaşlık verilmesine tolerans gösterebileceği söylenebilir.

Tablo 5: Mağduriyet Atfetme Tutumuna İlişkin Dörtlü Kümeleme Analizi

	Number of Cases in each Cluster	Final Cluster Centers	N	% of total
Cluster	Çok yüksek	4,72	301	33,37
	Yüksek	3,72	335	37,14
	Düşük	2,59	222	24,61
	Çok düşük	1,24	44	4,88
Total			902	100

Yukarıdaki verilere göre Suriyelilere yönelik etiketleme oranı yüksek olsa da etiketleme yapan vatandaşlar da dahil olmak üzere bazı vatandaşların Suriyelilerin mağdur olduğu kanısındadır. Suriyelilerin mağduriyet atfetme hususunda çok yüksek düzeyde tutum içinde olanların oranı % 33,37, yüksek düzeyde tutum içinde olanların oranı ise %37,14 olarak tespit edilmiştir. Düşük düzeyde tutum sergileyenlerin oranı % 24.61 olurken çok düşük düzeyde tutum sergileyenlerin oranı % 4,88 olmuştur. Yani katılımcıların % 29,49'u Suriyelilerin ciddi bir mağduriyet yaşamadığını düşünmektedir.

Bu çalışmada toplumun, Suriyeli sığınmacılara yönelik etiketleme ve mağduriyet atfetme tutumları ile vatandaşlık verilmesine yönelik tutumları arasında bir ilişkinin olup olmadığı da sorgulanmıştır.

Tablo 6: Suriyelilere Vatandaşlık Verilmemesine Yönelik Tutum ile Suriyelilere Yönelik Etiketleme ve Mağduriyet Atfetme Tutumları Arasındaki Korelasyon

			Vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	Suriyelilere yönelik etiketleme tutumu
Spearman's rho	Vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	Correlation	1,000	,030	,780**
		Coefficient			
		Sig. (2-tailed)	.	,373	,000
	Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	N	902	902	902
		Correlation	,030	1,000	,085*
		Coefficient			
		Sig. (2-tailed)	,373	.	,011
	Suriyelilere yönelik etiketleme tutumu	N	902	902	902
		Correlation	,780**	,085*	1,000
		Coefficient			
		Sig. (2-tailed)	,000	,011	.
		N	902	902	902

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Etiketleme- Vatandaşlık için Determinasyon katsayısı $r^2 = 60,8$

Mağduriyet atfetme –etiketlenme için $r^2 = 0,72$

Korelasyon katsayısına ($r=,780$) bakıldığında etiketlenme ile vatandaşlık verilmemesine ilişkin tutumlar arasında pozitif yönlü yüksek bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu ilişkinin determinasyon katsayısına bakıldığında ise vatandaşlık verilmesinin istenmemeye yönelik varyansın (değişkenlik) % 60,8 oranında etiketlenmeden kaynaklandığı söylenebilir. Mağduriyet atfetme ve etiketlenme arasındaki korelasyonun ise ($r=,085$) çok düşük düzeyde pozitif yönlü olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7: Etnik Aidiyete Göre Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyelilere Vatandaşlık Verilmesine Yönelik, Suriyelilere Mağduriyet Atfetme ve Suriyelilerin Etiketlenmesine Yönelik Tutumlarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	Türk (A)	392	480,65	3	14,044	,003*	A-B
	Kürt (B)	348	412,22				C-B
	Arap (C)	115	476,73				
	Diğer (D)	47	437,50				
Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	Türk (A)	392	393,31		45,143	,000*	B-A
	Kürt (B)	348	520,35				C-A
	Arap (C)	115	454,39				B-C
	Diğer (D)	47	420,03				B-D
Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutum	Türk (A)	392	492,52		23,144	,000*	A-B
	Kürt (B)	348	401,94				C-B
	Arap (C)	115	469,66				
	Diğer (D)	47	431,90				

Vatandaşların Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları 4 farklı etnik aidiyet grubuna göre, Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik [$\chi^2 (3)= 14.044$; $p < .05$], Suriyelilere mağduriyet atfetme [$\chi^2 (3)= 45.143$; $p < .05$] ve Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik [$\chi^2 (3)= 23.144$; $p < .05$] tutumlarının, Kruskal Wallis testinde anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum

için bu farkın A ile B ve C ile B grupları arasında olduğu, mağduriyet atfetme için B ile A, B ile C, B ile D ve C ile A grupları arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8: Cinsiyet Değişkenine Göre Suriyelilere Vatandaşlık Verilmesine, Suriyelilere Mağduriyet Atfedilmesine ve Etiketlenmesine İlişkin Tutumların U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	t
Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	Erkek	580	459,03	266240,00	88430,00	,213
	Kadın	321	436,48	140111,00		
Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	Erkek	580	450,09	261050,00	92560,00	,887
	Kadın	321	452,65	145301,00		
Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutum	Erkek	580	466,41	270516,00	84154,00	,017*
	Kadın	321	423,16	135835,00		

*p< .05

Cinsiyete göre Türk vatandaşlarının Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine, Suriyelilere mağduriyet atfetmesine ve etiketlenmesine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılığı test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre, cinsiyete göre, Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutum (U=84154.00; p>.05) erkeklerin lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum ve mağduriyet atfedilmesine yönelik tutumlarda anlamlı bir farklılaşmaya rastlanılmamıştır.

Tablo 9: Medeni Hali Değişkenine Göre Suriyelilere Vatandaşlık verilmesine, Suriyelilere Mağduriyet Atfedilmesine ve Etiketlenmesine İlişkin Tutumların U Testi Sonuçları

	Medeni Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	t
Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	Evli	524	471,65	247144,50	87953,50	,005*
	Bekar	377	422,30	159206,50		
Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	Evli	524	435,59	228247,00	90697,00	,035*
	Bekar	377	472,42	178104,00		
Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutum	Evli	524	460,04	241060,00	94038,00	,219
	Bekar	377	438,44	165291,00		

*p< .05

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının medeni hallerine göre Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutumları (U=87953.00; p>.05) ve Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumları (U=90697.00; p>.05) evlilerin lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutumlarda da ise bir farklılaşma görülmemiştir.

Tablo 10: Yaş Durumuna Göre Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyelilere Vatandaşlık Verilmesine Yönelik, Suriyelilere Mağduriyet Atfetme ve Suriyelilerin Etiketlenmesine Yönelik Tutumlarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	18-30 (A)	436	422,28	3	20,179	,000*	C-A
	31-40 (B)	218	440,44				C-B
	41-50 (C)	128	499,67				D-A
	51+ (D)	120	526,36				D-B
Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	18-30 (A)	436	473,17	3	6,732	,081	
	31-40 (B)	218	419,83				
	41-50 (C)	128	443,65				
	51+ (D)	120	438,66				
Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutum	18-30 (A)	436	444,11	3	3,693	,297	
	31-40 (B)	218	436,38				
	41-50 (C)	128	482,34				
	51+ (D)	120	472,93				

Vatandaşların Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları 4 farklı yaş grubuna göre, Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik [χ^2 (3)= 20,179; $p < .05$], tutumları Kruskal Wallis testinde anlamlı farklılık göstermiştir. Suriyelilere mağduriyet atfetme [χ^2 (3)= 6,732; $p > .05$] ve Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik [χ^2 (3)= 3,693; $p > .05$] tutumların dağılımın anlamlı olmadığı görülmüştür. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkların, vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum için bu C ile A, C ile B, D ile A ve D ile B grupları arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11: Eğitim Durumuna Göre Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyelilere Vatandaşlık Verilmesine Yönelik, Suriyelilere Mağduriyet Atfetme ve Suriyelilerin Etiketlenmesine Yönelik Tutumlarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	Eğitimsiz (A)	58	524,22	4	27,022	,000*	A-D
	İlkokul Mezun (B)	124	533,51				A-E
	Ortaokul (C)	126	476,51				B-C
	Lise (D)	278	435,47				B-D
	Üniversite (E)	316	410,11				B-E
Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	Eğitimsiz (A)	58	417,50	4	9,067	,059	C-E
	İlkokul Mezun (B)	124	444,77				
	Ortaokul (C)	126	401,62				
	Lise (D)	278	454,27				
	Üniversite (E)	316	477,83				
Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutum	Eğitimsiz (A)	58	548,53	4	23,051	,000*	A-C
	İlkokul Mezun (B)	124	507,44				A-D
	Ortaokul (C)	126	469,85				A-E
	Lise (D)	278	446,74				B-D
	Üniversite (E)	316	408,61				B-E

Yukarıdaki tabloda yer alan Kruskal Wallis testi sonuçlarına bakıldığında vatandaşların Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları 5 farklı eğitim grubuna göre, Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik [χ^2 (4)= 27,022; $p < .05$] ve Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik [χ^2 (4)=

23,051; $p < .05$] tutumları anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Suriyelilere mağduriyet atfetme [$X^2(4) = 9,067$; $p > .05$] tutumların dağılımının ise anlamlı olmadığı görülmüştür. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkların, vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum için A ile D, A ile E, B ile C, B ile D, B ile E ve C ile E grupları arasında, etiketleme tutumu için ise, A ile C, A ile D, A ile E, B ile D, B ile E ve C ile E arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12: Meslek Durumuna Göre Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyelilere Vatandaşlık Verilmesine Yönelik, Suriyelilere Mağduriyet Atfetme ve Suriyelilerin Etiketlenmesine Yönelik Tutumlarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum	Kamu personeli (A)	159	419,34		21,237	,000*	C-A
	Özel sektör (B)	276	431,76				C-B
	Esnaf (C)	187	512,75				D-A
	Çiftçi (D)	19	599,13				D-B
	Çalışmıyor (E)	261	437,34				D-E E-C
Suriyelilere mağduriyet atfetme tutumu	Kamu personeli (A)	159	451,03	4	4,886	,299	
	Özel sektör (B)	276	466,75				
	Esnaf (C)	187	430,67				
	Çiftçi (D)	19	545,08				
	Çalışmıyor (E)	261	443,77				
Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik tutum	Kamu personeli (A)	159	401,71		28,366	,000*	C-A
	Özel sektör (B)	276	440,33				C-B
	Esnaf (C)	187	518,76				D-A
	Çiftçi (D)	19	623,21				D-B
	Çalışmıyor (E)	261	432,95				D-E E-C

Beş farklı grubun yer aldığı meslek değişkenine göre Kruskal Wallis testi sonuçlarına bakıldığında vatandaşların, Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik [$X^2(4) = 21,237$; $p < .05$] ve Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik [$X^2(4) = 28,366$; $p < .05$] tutumları anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Suriyelilere mağduriyet atfetme [$X^2(4) = 4,886$; $p > .05$] tutumların dağılımının ise anlamlı olmadığı görülmüştür. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkların, vatandaşlık verilmemesine ve etiketlenmelerine yönelik tutumlar için C ile A, C ile B, D ile A, D ile B D ile E ve E ile C grupları arasında olduğu tespit edilmiştir.

4 Tartışma ve Sonuç

Toplumun bakış açısına göre kötü şeyler yapmaya başlayan bir kişi, bir süre sonra kötü, kurtarılamaz, umutsuz bir vaka haline gelir. Suçlu olan birey, toplum tarafından kötü olarak tanımlanır, yani birey etiketlenir. Etiket verilmesiyle birlikte kişi, artık kötü biri olmuştur. İyi biri olup olmadığına bakılmaz (Tannenbaum, 1938: 18). Link ve arkadaşları (1989), etiketlemenin sosyal bağların ve yaşam şansının azalmasına yol açabileceğini ileri sürerler. Onlara göre, toplumda bir sosyal dışlanma yaşayan etiketli bireyler, değersizleştiklerini ve sosyal çevrede reddedileceklerini fark ederler. Bu nedenle etiketlenmiş bireyler, rahatsız edici etkileşim gerektirebilecek sosyal durumlardan kaçınırlar ve bir geri çekilme yaşanır. Bu geri çekilme, kısıtlı sosyal ağlara ve daha tatmin edici, daha yüksek ücretli işler aramak için daha az girişime yol açabilir. Sonuç olarak sosyal adaptasyon gerçekleşmez. Bu durum toplumun bireyleri etiketlemesinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye’de benzer bir etiketleme sürecini Suriyeli sığınmacılar yaşamaktadır. Bu etiketlenme ile birlikte yaşanan sosyal dışlanmanın tezahürü olarak vatandaşlık verilmemesine

yönelik bir tutum ortaya çıkmaktadır. Tablo 3'te kümeleme analizlerine bakıldığında Suriyelilerin etiketlenmesine yönelik düşük tutum sergileyenlerin oranı sadece % 16.74 olmuştur. Katılımcıların % 84,26'sı Suriyelileri etiketlemeye yönelik tutum sergilemişlerdir. Etiketleme kuramının temelinde, etiketlenen bireylerin suça itildiği yönünde bir yaklaşım vardır (Becker, 2017: 217, Braithwaite, 2006: 20; Goffman, 2014: 66; Restivo & Lanier, 2015; Tannenbaum, 1938: 18). Becker (2017: 217) burada etiketlemeyi suçun bir kaynağı olarak görmemek gerektiğini, ama etiketlenmenin bireyi suça sürüklemeye bir etken olabileceğini ifade etmektedir. Bunu bir örnekle açıklayan Becker, silahlı soygunların sadece birileri onları silahlı soyguncu olarak etiketledi diye insanları silah zoruyla soyduklarını söylemenin doğru olmayacağını belirtmektedir. Benzer bir eleştiri de Davis'ten (1972) gelmiştir. Ona göre yapılmış araştırmaların odağında zaten etiketlenmiş olduğu bilinen insanlar vardır. Ama yine de etiketlenmiş bireylerin o etikete sahip bireylerle ilişki kurduğu ve dışlanma yaşadığı, bu nedenle de rehabilitesinin güçleştiği ve suça daha fazla meyil gösterdiği gerçeği yadsınamaz. Nitekim etiketleme, dışlanma ve adaptasyonu engelleme konusunda Suriyeli sığınmacılar üzerinde kısmi bir etki yaratsa da bu sürecin tüm Suriyeli sığınmacılar için geçerli olduğu söylenemez. Bunun genel anlamda iki nedeninin olduğunu ifade etmek mümkündür.

Birincisi, etiketleme kuramında dikkat çekilen bireylerin gerçekten bir suç veya kabahat işlemiş olmasıdır. Ancak Suriyeli sığınmacılar grup olarak [yanlış] etiketlendikleri halde suça karışanların oranı binde 4'te kalmıştır (Soylu, 2019). Suriyeli sığınmacılar, suça meyilli olmamaları nedeniyle dışlanma yaşadıkları halde suç işlememekte, doğal olarak da suçu tekrar etmemektedir. Bu durumu tümüyle suça meyilli olmamalarına bağlamak gerçekçi olmayacaktır. Suriyelilerin Türkiye'de geçici sığınmacı olmaları, gidecek veya kabul edilecek başka yerlerinin olmaması ve doğal olarak da sınır dışı edilme korkuları, suça bulaşmalarına engel teşkil etmektedir.

İkinci neden ise, Suriyeli sığınmacıların büyük bir bölümünün özellikle de çocuk, genç ve orta yaş bireylerin Türkçeyi akıcı bir şekilde öğrenmiş olmaları ve kültürel benzerlik nedeniyle Suriyeli olduklarının yakın çevreleri dışında kolayca anlaşılamamasıdır. Zaten kendi kimliklerini saklama eğilimindedirler. Çünkü kimliklerinin bilinmesi nedeniyle dışlanma korkusu yaşamaktadırlar. Yapılan bazı çalışmalarda, olumsuz etiketlere sahip olan bireylerin önemli bir bölümünün toplumsal dışlanmaya maruz kalmamak için, etiketlerini saklama eğiliminde oldukları belirlenmiştir (Timurturkan ve diğerleri, 2017). Birer Türk vatandaşı gibi davranabilen ve yaşayabilen Suriyeliler de, topluma daha kolay adapte olabilmektedirler. Ancak buna rağmen Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda olumsuz bir tutum söz konusudur. Tablo 4'te de görüldüğü üzere Suriyelilere vatandaşlık verilmesi hususunda olumsuz tutuma sahip olmayanların oranı sadece % 9,98'de kalmıştır. Yine analiz sonuçlarına göre Suriyeli sığınmacılara mağduriyet atfetme oranı % 70,51'dir. Yani her on katılımcının yedisi Suriyelilerin mağduriyet yaşadığını düşünmektedir. Buna rağmen Suriyelilere yönelik yanlış etiketleme ve vatandaşlık verilmemesine yönelik tutum sergileyenlerin oranlarının yüksek olması dikkat çekicidir. Elbette bunda Suriyelilerin baskın statülerinin etkisi vardır. Baskın statü kişinin dış dünya tarafından algılanan en baskın karakter özelliğidir. Yaş, cinsiyet sosyal sınıf, ırk ve etnisite gibi özellikler kişinin baskın statüsünü belirleyebilir. Bireyin hiçbir şekilde bu statüyü aşamayacağı, daha iyi ve daha üstün bir statüye erişemeyeceği belirtilmektedir (Dolu, 2010: 395). Suriyelilerin baskın statüleri ise günümüz şartlarında etnik yapılarıdır. Suçlu veya suçsuz Suriyeli sığınmacılar, sırf Suriyeli oldukları için etiketlenmişlerdir.

Her ne kadar Suriyeliler Türk vatandaşı gibi davranabilse de, Suriyelilere karşı geliştirilen tutumlar, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının etnik aidiyetlerine göre değişiklik göstermektedir. Tablo 7'deki verilere bakıldığında başta Türkler olmak üzere Türklerin ve Arapların Suriyelilere yönelik olumsuz bir yaklaşım içinde oldukları Kürtlerin ve diğer etnik grupların ise görece daha olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Bazı Kürtlerin ve diğer etnik gruplardaki bireylerin bazıları cumhuriyet tarihinden beri süre gelen politikaların tezahürü olarak bir aidiyet sorunu

yaşamışlardır. Bundan dolayı Kürtlerin ve diğer etnik grupların Suriyeli sığınmacılarla empati yapmış olmaları söz konusudur. Ayrıca Kürtlerin bazı Suriyeli sığınmacılarla akrabalık bağının olması da böyle bir sonucun ortaya çıkmasına etki ettiği düşünülmektedir. Bu nedenle böyle bir sonuç anlaşılabilir. Ancak kendini Arap olarak ifade edenlerin Suriyelilere karşı olumsuz bir tutum sergilemesi beklenen bir sonuç değildir. Doğal olarak böyle bir öngörü olmadığından nedeni de sorgulanmamıştır.

Arar ve Bilgin (2010), bazı grupların kendi aidiyetlerini yüceltmek için etiketleme yaptıklarını ifade etmektedir. Başka grupları ‘onlar’ olarak etiketlemenin olumsuz kategorilendirmenin ilk basamağı olduğuna dikkat çekmektedirler. Suriyelilere ilişkin yapılan bazı çalışmalarda ‘onlar’ kavramının çok kullandığı tespit edilmiştir. Polat ve Kaya’nın (2017) üniversiteliler üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin kendi değerlerini yüceltiklerini ve Suriyelileri ‘kötü’ bir grup pozisyonuna yerleştirdikleri görülmüştür. Erdoğan’ın (2017) yaptığı çalışmada ise Türk toplumunun % 62,9’nun Suriyelileri sosyal mesafe açısından ‘uzak’ ve ‘çok uzak’ insanlar olarak tanımlamışlardır. Döner (2016), Kaya (2016) ve Karasu’nun (2016) yaptığı çalışmalarda da benzer bulgulara rastlanmıştır. Tümeğ’in (2018) Suriyelilere ilişkin sık karşılaştığı bazı cümleler “*bize yük olan insanlar*”, “*Bize ileride sorun olacak çok tehlikeli insanlar*” ve “*dilenciler/sadece yardımlarla yaşayan insanlar*” olmuştur. Hatta bazı insanlar nitelendirme konusunda daha öteye gitmiştir. Özdemir (2017) yaptığı çalışmada, bazı erkek katılımcıların kendilerine anlatılan hikâyedeki Suriyeli karakteri, insan olarak nitelendirme oranının düşük olduğu, daha çok hayvan olarak nitelendirdiklerini belirtmektedir. Tablo 8’de görüldüğü üzere bu çalışmada da erkek katılımcıların etiketleme tutumları, kadın katılımcılara oranla daha anlamlı çıkmıştır.

ORSAM’ın (2015) yayınladığı raporda Suriyelilere yönelik olumsuz algının oluşmasının nedeninin dilenciler olduğu belirtilmiştir. Elbette dilencilik yapan Suriyelilerin sayısı oldukça fazla olmuştur. Özellikle de sığınmacıların Türkiye’ye geldiği ilk dönemlerde, henüz kendine istihdam alanı yaratma fırsatı bulamamış çok sayıda Suriyeli ihtiyaçlarını bu şekilde karşılama yoluna gitmiştir. Ancak, aynı dönemlerde ve sonrasında da Türkiye vatandaşı bazı roman ve diğer grupların Güney Anadolu’da ve Güneydoğu Anadolu’da Suriyeli gibi davranıp dilencilik yaptığı ve hatta yardımsever insanları bezdirecek derecede ısrarla maddi yardım talep ettiği tarafımızca da gözlenmiştir.

Suriyelilere yönelik olumsuz bir algının oluşmasının nedeni sadece dilencilik yapmaları ya da münferit birkaç suça karışmış olmaları değildir. Olayın bir de siyasi boyutu mevcuttur. Erdoğan’ın (2017) da ifade ettiği üzere nispeten çok az sayıda mültecilerin olduğu ülkelerde bile konu aşırı politize olabilmektedir. Ancak Türkiye’de yaşanan üç seçimde de siyasetçilerin Suriyelileri ana gündem konusu etmemeleri ve konvansiyonel medyanın Suriyelileri bu yönüyle işlememesi, muhtemel bir sosyal patlamayı ertelemiştir. Ancak, bu durum Suriyelilerin bir siyasi materyal olarak kullanılmadığı anlamına gelmemektedir. Muhalif gruplar, iktidar partisini bu konuda yıpratmak üzere sık sık işlemekte, hatta bazı uç ve marjinal gruplar, çok ciddi dezenformasyonlara sebebiyet vermektedir. ORSAM’ın raporunda da bu hususa dikkat çekilmiştir. Türkiye’de Suriyeliler ile ilgili çalışma yapan Geurts (2017), Yahudilere, ateistlere ve eşcinsellere hoşgörü gösteren ve sol partilere oy veren [kendini sosyal demokrat olarak tanımlayan] kişilerin dahi, söz konusu Suriyeliler olduğunda, dindar bireylere göre çok daha yüksek düzeyde ayrımcılık yaptıklarını belirtmiştir.

Politik grupların bu konuda etkili olabilmelerinin asıl nedeninin Suriyelilere vatandaşlık verilmesi hususunda yapılan tartışmalar üzerinden yaratılan korku olduğu düşünülmektedir. Politik grupların, topluma bu korku enjekte etme çabalarının yapılan gözlemlere dayanılarak iki nedenden kaynaklandığı söylenilebilir. Birinci neden, daha önce de ifade edildiği üzere kamuoyu baskısı oluşturularak iktidar partisinin zor durumda bırakılmak istenmesidir. İkinci neden ise, bu politik gruplarda oluşan, tüm Suriyelilerin vatandaşlığa alınacağı ve iktidar partisi için bir oy deposu olacağı kaygısıdır. Bu kaygının oluşmasına zemin hazırlayan ise, seçim süreçleri öncesinde iktidar partisi

lideri olan Cumhurbaşkanının Suriyelilere vatandaşlık verileceği konusundaki açıklamalarıdır (Al Jazeera Türk, 2016; NTV, 2016). Bu açıklamalarda belirli niteliklere sahip kalifiye durumdakilere mi vatandaşlık verileceği ya da tüm Suriyelilere mi verileceği konusunda bir vurgu olmadığından tüm Suriyelilere vatandaşlık verilecekmiş gibi bir algı oluşmuştur. Ancak İçişleri Bakanı, Ağustos 2019 itibarıyla Türk Vatandaşlık Kanununa göre gerekli şartları yerine getiren, yarısı çocuk ve yarısı da yetişkin olmak üzere 92 bin kişinin vatandaşlığa alındığını 10 bin kişinin de vatandaşlık işlemlerinin sürdüğünü açıklamıştır. Yapılan bazı araştırmalarda Suriyelilerin de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma konusunda oluca istekli olduğu tespit edilmiştir (Karayel, 2016; Yıldırım alp ve arkadaşları, 2017). Tüm bu politik nedenler dikkate alındığında sosyal medyayı orta yaş üstü gruplara göre daha etkin olan gençlerde, daha tecrübesiz ve daha duygusal olmaları nedeniyle Suriyelilere vatandaşlık verilmemesine yönelik tutumun daha yüksek çıkacağı öngörülmekteydi. Ancak bu çalışmada Tablo 10'da görüldüğü üzere 41-51 yaş arası ile 51 yaş üstü bireylerin, 18-30 yaş arası ve 31-40 yaş arası bireylere oranla daha yüksek olumsuz tutum sergilemişlerdir. Olumsuz tutumun yaşa paralel olarak artması ve özellikle de 51 yaş üstü bireylerde çok yüksek çıkması başta şaşırtıcı gelmiştir. Ancak Tablo 10'daki veriler, sonraki tablo'da (Tablo 11) yer alan verilerle karşılaştırıldığında daha anlaşılır bir hale gelmiştir. Suriyelilere vatandaşlık verilmesine yönelik olumsuz tutum, eğitim düzeyi ile ters orantılı olarak artmıştır. Yani eğitim düştükçe olumsuz tutum artmıştır. Türkiye'de artık zorunlu eğitim olduğu ve her kuşakta eğitim düzeyinin düzenli olarak arttığı göz önüne alındığında yaş arttıkça eğitim düzeyinin azalacağı yadsınamaz bir gerçektir. Yine tablo 12'deki veriler de kısmen önceki tabloları desteklemektedir. Tabloda olumsuz tutum sergileyenleri sırasıyla çiftçi, esnaf ve çalışmayanlar oluşturmaktadır. Kamu kurumları ve özel sektörün yüksek eğitilmiş genç bireylere istihdam sağladığı; çiftçi, esnaf ve çalışmayanların eğitim durumlarının ise görece daha düşük olduğu göz önüne alındığında sonuçların anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Yani eğitim düzeyi yükseldikçe toplumda ve sosyal medyada yer alan bazı verilerin dezenformatik nitelik taşıdığının anlaşılması ve bu nedenle de daha olumlu tutum takınılması söz konusu olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acker, J. R. (2009). Actual Innocence: Is Death Different? *Behavioral Sciences and the Law*, 27(3), 297-311.
- Al Jazeera Türk. (2016, 07 02). Erdoğan'dan Suriyelilere vatandaşlık açıklaması. 08 28, 2019 tarihinde Al Jazeera Türk: <http://www.aljazeera.com.tr/haber/erdogandan-suriyelilere-vatandaslik-aciklamasi> adresinden alındı
- Arar, Y. B., & Bilgin, N. (2010). Gazetelerde Ötekileştirme Pratikleri: Türk Basını Üzerine Bir İnceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(30), 1-18.
- Becker, H. S. (1966). *Outsiders Studies In Sociology Of Deviance*. New York: The Free Press.
- Becker, H. S. (2017). *Hariciler Bir Sapkınlık Sosyolojisi Çalışması*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Blinde, E. M., & Taub, D. (1992). Women Athletes as Falsely Accused Deviants: Managing the Lesbian Stigma. *The Sociological Quarterly*, 33(4), 521-533.
- Braithwaite, J. (2006). *Crime, Shame And Reintegration*. New York: Cambridge University Press.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Davis, N. J. (1972). Labeling Theory in Deviance Research: A Critique and Reconsideration. *The Sociological Quarterly*, 14(3), 447-474.

- Dolu, O. (2010). Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Döner, H. (2016). Suriyeli Göçmenlerle Yaşanan Sorunlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Hatay İli Örneği. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erdoğan, M. M. (2017). Suriyeliler Barometresi 2017/ Yönetici Özeti (Taslak). 08 26, 2019 tarihinde <https://mmuraterdogan.files.wordpress.com/2016/06/suriyeliler-barometresi-yc3b6netici-c3b6zeti.pdf> adresinden alındı
- Geurts, J. P. (2017). Attitudes And Perceptions Towards Atheists, Jews, LGBT And Syrians A Comprasion Between Turkish Youth İn Turkey And Turkish Youth Abroad Via An Integrated Threat Apporach. İstanbul: İstanbul Bilgi Universty Institute of Social Sciences International Relations Program Unpublished Thesis.
- Goffman, E. (2014). Damga Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzeirne Notlar. Ankara: Heretik Yayınları.
- Green, A. H. (1986). True and False Allegations of Sexual Abuse in Child Custody Disputes. Journal of the American Academy of Child Psychiatry, 25(4), 449-456.
- Karasu, M. A. (2016). Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(3), 995-1014.
- Karayel, A. (2016). Muğla'da İkamet Eden Suriyeli Sığınmacılara Çalışma Hakları (Sorunlar ve Çözüm Önerileri). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilimdalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya, N. (2016). Kültürlerarası İletişim Etkinliği: Kilis Esnaf ve Sanatkarlarının Suriyeli Müşterilerle Olan Etkileşimi Üzerine Bir Alan Araştırması. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilimdalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Klemke, L. W., & Tiedeman, G. (1981). Toward an understanding of false accusation: The pure case of deviant labeling. Deviant Behavior, 2(3), 261-285.
- Link, B. G., Cullen, F., Struening, E., Shrout, P., & Dohrenwend, B. (1989). A Modified Labeling Theory Approach to Mental Disorders: An Empirical Assessment. American Sociological Review, 54(3), 400-423.
- Lisak, D., Gardinier, L., Nicksa, S., & Cote, A. (2010). False Allegations of Sexual Assault: An Analysis of Ten Years of Reported Cases. Violence Against Women, 16(12), 1318-1334.
- Menard, S., & Pollock, W. (2014). Self Reports of Being Falsely Accused of Criminal Behavior. Deviant Behavior, 35(5), 378-393.
- NTV. (2016, 07 05). Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Suriyelilere vatandaşlık açıklaması. 08 28, 2019 tarihinde www.ntv.com.tr: <https://www.ntv.com.tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogandan-suriyelilere-vatandaslik-aciklamasi,jTW5Llm-c0OjgDrRd0v6oA> adresinden alındı
- ORSAM. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi. Ankara: ORSAM.
- Özdemir, D. Ö. (2017). Sosyal Kategorilemenin Gayri-İnsaleştirme Üzerine Etkisi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Polat, F. Ç., & Kaya, E. (2017). Bir Ötekileştirme Pratiği: Türkiye'de Yaşayan Suriyelilere Yönelik Tutumlar. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergi, 1(1), 38-48.
- Restivo, E., & Lanier, M. (2015). Measuring the Contextual Effects and Mitigating Factors of Labeling Theory. Justice Quarterly, 32(1), 116-141.
- Sheehan, E. (2019). Using Rule 11 Sanctions to Punish Accusers Who Make False Allegations of Child Sexual Abus İn Custody and Divorce Cases. Family Court Review, 57(1), 121-135.
- Soylu, S. (2019, 08 21). Türkiye'de Kayıt Dışı Suriyeliler. Türkiye'nin Nabzı. (D. A. Yılmaz, Röportaj Yapan) Habertürk TV. 08 29, 2019 tarihinde <https://www.haberturk.com/tv/program/turkiyenin-nabzi/163/652008> adresinden alındı
- T24. (2018, 11 14). 7 yılda 55 bin Suriyeliye Türk vatandaşlığı verildi. 02 27, 2019 tarihinde T24 İnternet Gazetesi: <https://t24.com.tr/haber/7-yilda-55-bin-suriyeliye-turk-vatandasligi-verildi,747544> adresinden alındı
- Tannenbaum, F. (1938). Crime And Community. New York: Columbia University Press. 06 24, 2019 tarihinde <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015003520833&view=1up&seq=42> adresinden alındı
- Timurturk, M., Demez, G., Kart, E., Ertan, C., Cankurtaran, S., & Aktin, S. (2017). “Hükümlü” Olmanın Sosyal Tezahürleri: Sosyal Dışlanma, Damga Ve Suç. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(20), 138-157.
- Tümeğ, D. (2018). Türk Halkının Suriyeli Sığınmacı/Mülteci Algısı . Ankara: Türksam Yayınları.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E., & İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi(2), 107-126.